

Russland nye stolthet Sukhoi PAK-FA

Nytt russisk stealthfly

Det russiske Sukhoi PAK-FA vil trolig norske piloter møte utenfor norskekysten om noen år. Kanskje allerede i 2016?

TEKST
BJØRNAR BOLSØY

I slutten av januar inviterte russisk myndigheter verdenspressen til å overvære den første flyvningen av Russlands nye stolthet, jagerflyet Sukhoi PAK-FA. Russerne har alltid vært litt til bakeholdene med militære nyheter, så dette var en sjelden medieevent. Kort tid etter take-off lå de første filmsnutter og bilder på Internett, noen med tydelige spor av litt forhastet retusjering for å skjule sensitive detaljer.

Foreløpig er lite kjent om flyets egenskaper og ytelser. Russerne selv hevder at PAK-FA er et 5. generasjons multirollefly med avanserte stealthegenskaper, det vil si hvor vanskelig flyet er å oppdage for fiendens sensorer. Den har også evne til såkalt "supercruise"; supersonisk marsjfarfart uten bruk av drivstofførst etterbrenner.

Ytelser skal generelt matche amerikanernes F-22, som den ligner i størrelse, i følge russerne. Men vestlige analytikere stort sett enige i at russerne teknologisk ligger et godt stykke etter USA på viktige områder som stealth og sensorteknologi. Dette tyder bra for F-35. Tidligere forsvarssjef Sverre Diesen utalte til VG i november 2008 at kampflyprosjektet blant annet utførte analyser mot et slikt tenkt russisk 5. generasjonsfly - med godt resultat for F-35.

Sukhoi har inngått et tydelig kompromiss mellom kostnader og stealth. Høy grad av stealth er nemlig svært vanskelig å utvikle og produsere, og Sukhoi har store eksportplaner for PAK-FA. En langvarig og dyr utvikling vil russerne ikke risikere.

Men hovedtrekkene karakteristisk for stealthfly er til stede, med blant annet en kantet form og innvendig våpenlast. Russerne har fokusert mer på manøvrerytelser og supersoniske ytelser, noe som gjenspeiles i konstruksjonen. Flyet har styrbare motordyser, som blant annet gir økte manøvrerytelser. Et uvanlig bredt skrog tyder på en god drivstoffkapasitet, noe som tilsier en habil aksjonsradius. Kombinert med moderne våpen og sensorsystemer blir dette et potent og fremtidsrettet våpensystem. Noen pessimister mener sågar at dagens 4. gene-

nerasjonsfly med dette blir foreldet – stealth er fremtiden.

Stealth er fremtiden, men virkeligheten er kanskje ikke fullt så dramatisk. Russerne har et langt løp igjen til de har en ferdig flymaskin. PAK-FA flyr på en testmotor og avionikk, stort sett hentet fra SU-35 Flanker, men en ny radarer er under utvikling. Mye kommer til å stå på russernes evne til å integrere alle flyets systemer for å maksimere all den nye teknologien.

Offisielt skal flyet introduseres i 2015, men statsminister Putin har uttalt et ønske om å fremkynde dette til 2013. Vestlige analytikere, derimot, tror gjerne det kan bli nærmere 2020 og viser til kompleksiteten ved moderne jagerflyproduksjon og at russisk flyindustri må opparbeide en effektiv produksjonskapasitet.

Russerne får her drahjelp av India, som skal utvikle en egen to-seter variant av flyet. I følge indiske kilder er det over tid planlagt totalt 500 flymaskiner, halvparten fordelt på hver nasjon. PAK-FAs suksess på eksportmarkedet avhenger derfor mye av det Indo-russiske samarbeidet og jevne bevilgninger fra russiske og indiske myndigheter. Flyet blir en konkurrent til F-35 og kan bli et attraktivt alternativ blant annet for nasjoner som ikke kan anskaffe amerikanske fly. ■